

de Vogelvrienden Krimpen

Onze Vogels

Maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers | 71^e Jaargang

Nummer 12 | december 2010

Onder andere in dit nummer:

Het houden van en kweken met de witkopbuffelwever — 400

Japanse Meeuwen – De Pastefactor — 414

De Winterkoning – 425

42

DE KWEEK VAN DE STANDAARD AGAPORNIS ROSEICOLLIS

Pallid groene roseicollis van Kees Goedegebuure.

Hierbij bewust gekozen voor de term "standaard". Waarom, zo zou u zich mogen afvragen. Welnu, ik wil een onderscheid maken tussen de klassieke roseicollis en die vogels welke wij beoordelen naar de huidige standaard. Zoals velen met mij die roseicollis kweken en die regelmatig meedingen op tentoonstellingen, zullen diegenen bemerkt hebben dat die vogels welke ver van mutaties en/of mutatiecombinaties staan, (m.a.w. primaire mutaties/wildkleur of mutaties welke reeds jaren ten tonele verschijnen) behoorlijk beantwoorden aan de gangbare standaard, vooral ten opzichte van formaat en model. Dit alles heeft vooral te maken met de soort bevedering, skeletvorming van de huidige moderne roseicollis.

Kijken wij naar mutaties welke nog in beginstadium staan, dan zien wij dat deze behoorlijk tekort schieten ten opzichte van formaat en model. Deze nog jonge mutaties kweken als vanouds goed tot zeer goed. Ook onder de kwekers van de roseicollis kun je een splitsing zien van welke richting men heeft gekozen. De gangbare kleuren, zoals groen, d. groen, lutino, aqua, turquoise en de laatste ± 10 jaar ook de opaline. Dit alles met een donker faktor of oranjemasker. Of voor de nog in ontwikkeling zijnde mutaties, doorgekweekt zonder de standaardvogel hier in te betrekken. Waarom dan wel? Naar mijn idee om twee redenen. Ten eerste het financieel belang bij de mutatiekweek. Ten tweede daar waar de standaardvogel er in betrokken wordt, gaat de kweek heel anders

verlopen. Wij praten over de beginjaren tachtig dat de eerste langbevederde roseicollis ten tonele verschenen (J. de Jong). Een ieder giste in het duister naar de oorsprong. Vele jaren later werd dit fenomeen beetje bij beetje ontrafeld en kwamen er steeds meer van dit type vogels. Nu vele jaren later doemen er echter kweekproblemen op. En dat is eigenlijk ook de reden waarom ik dit schrijf. Het zal een vijftiengestig jaar terug zijn dat ik mij de uitspraak van Dick Offerman nog goed herinner (voor zebra-vinken kwekers geen onbekende) "Gerard", zo zei hij. "Wij hebben een vogel gecreëerd van prima formaat, kleur en tekening (wij praten hier over de zebra-vink), maar de vruchtbaarheid hebben wij laten liggen". Einde citaat.

Op dat moment nam ik dat voor kennisgeving aan en ging verder met het toen nog probleemloos kweken van roseicollis. Nu echter komen bij mijn roseicollis de laatste jaren dezelfde problemen om de hoek kijken als toen bij de zebra-vink, de grasparkiet en onlangs zoals ik hoorde ook bij de rijstvogel. De standaard langbevederde vogels kweken slecht en bevruchten moeizaam. Poppen krijgen vaak een dikke kont, maar er komt geen ei meer uit. Mannen zijn niet meer vruchtbaar. Nestjes van één of twee bezette eieren. Kortom; problemen alom. Wij betalen dus een hoge prijs ten opzichte van het nu geldende schoonheidsideaal. De oplossing van dit kweekprobleem is niet zo eenvoudig. Het plukken of knippen van de onderdons rond de cloaca is geen afdoende hulpmiddel. Het feit ligt uiteraard in het genetische patroon van de langbevederde vogels. Tevens zien wij ook nog de intensieve en de schimmelvogels. Een ieder zal zijn kweekweg hierin moeten vinden. Feit is dat het kweken van de standaard roseicollis een weg is van geduld en frustratie. Het opnieuw inkweken van de klassieke vogel is een optie. Hierin ligt uiteraard wel als resultaat een teruggang op korte termijn t.a.v. de standaard. Of het toepassen van selectie van de meest vruchtbare exemplaren langbevederde vogels, welke vervolgens na een paar jaar alsnog bedanken voor de eer. Koloniebroed zou ook een optie kunnen zijn. Echter naar mijn bescheiden mening, los je daar het probleem ook niet echt mee op, sterker nog, je stapelt er een probleem bij. De gewenste koppelvorming komt op losse schroeven te staan plus het feit dat als er niet voldoende ruimte is, er agressie om de hoek kan komen kijken.

Persoonlijk heb ik gekozen voor een totaal andere kweekwijze. Daar waar ik voorheen een afgebakende kweekperiode had van november t/m juni-juli, kweek in nu het jaar rond en bepalen de koppels zelf hun tempo. Zaak is natuurlijk wel dat men streng moet zijn t.a.v. koppels die het af laten weten. Wat meer reservevogels achter de hand houden lijkt mij dan ook een noodzaak. Kortom. De kweek van "standaard" roseicollis zal het uiterste van de kweker vragen, omdat de knop voor zeg maar 100% om moet.

Door: G. Schijf - Rijsenhout
Foto: Piet Onderdelinden

43

HET HOUDEN VAN EN KWEKEN MET

Dreigende ouders na uitvliegen jong.

Dreiging oudervogels na uitvliegen jong.

In 1910 werden voor het eerst witkopbuffelwevers in Europa ingevoerd. De meeste exemplaren kwamen in dierentuinen terecht en een paar ervan in handen van particuliere kwekers. Ofschoon ze al langer in gevangenschap werden gehouden lukte het pas enkele jaren geleden voor het eerst met ze te kweken. Omdat de witkopbuffelwever in de vrije natuur niet in de gevarenzone zit, was het niet moeilijk om nieuwe dieren te importeren. Intussen is ook deze soort echter in het gedrang gekomen door de importstop van de Europese Unie.

Verspreidingsgebied en uiterlijk:

De witkopbuffelwevers leven in noordoost Afrika, van Soedan naar beneden tot zuidelijk Tanzania. De nominaatvorm *D.d. dinemelli* leeft in het noordelijk deel van dit verspreidingsgebied, de ondersoort *D.d. boehmi* in het zuidelijk deel. Direct valt bij het zien van een witkopbuffelwever de oranje-keel van de stuit op. De vogels kunnen tot 22 centimeter groot worden, man en pop zijn gelijk van kleur. *D.d. dinemelli*: Kop, keel, borst en buik zijn wit van kleur. De vleugels, vleugeldek, rug en staart zijn bruinzwart. De vleugelpennen zijn voorzien van een witte dwarsstreep. De vleugelhoek, de dekveren boven en onder de staart en de stuit zijn redelijk fel oranje gekleurd.

D.d. boehmi: Zoals de nominaatvorm, maar deze soort heeft echter geen wit in de vleugels. De vleugels en rug zijn zwart en de vleugelhoek en stuit zijn roestrood. De snavel en poten zijn bij beiden zwart, de ogen zijn in het midden lichtbruin met een lichtgele iris er om heen.

Balts en nestbouw:

Witkopbuffelwevers bouwen zgn. steeknesten. Ze steken het beschikbare nestmateriaal in elkaar. Het helpt de vogels bij het bouwen van hun nest als ze een passende basis aangeboden krijgen. Men kan voor de vogels als nesthulp een soort kist bouwen waarvan de bodem en zijwand gemaakt zijn voliëregaas. De achterwand mag van hout gemaakt zijn. Ik heb in de binnenruimte van de voliëre twee kantplanken tegen de wand geschroefd, daar tussenin een stok gemonteerd waarop ik een stuk voliëregaas heb bevestigd (ca.

50 cm. breed) Op dit platform, dat ca. 50 cm. onder het plafond is aangebracht, bouwen de vogels graag hun nest. Omdat we overdag vanwege het werk niet thuis zijn en de vogels zich steeds terugtrokken in het binnenhok of achter in de voliëre als we in de buurt kwamen, was het jammer genoeg niet mogelijk het baltsgedrag waar te nemen. In de literatuur wordt het baltsgedrag van het mannetje als volgt omschreven; gestrekt rechtop spreidt de vogel zijn vleugels waarna hij krijsend voorover buigt.

Legsel en opfok:

Meldingen van legsel lopen uiteen. Aan de ene kant wordt gesproken over 2-3 eieren terwijl er ook melding wordt gemaakt van 3-5 eieren. Bij mij bestaat elk legsel uit 3 eieren, waarvan er elke keer slechts één jong is uitgekomen. De eieren van de witkopbuffelwevers hebben een blauwgrijze basiskleur bezaaid met donkere vlekjes en puntjes. Ze zijn ongeveer 20 x 32 mm. groot. Een bevrucht ei woog kort voor het uitkomen ongeveer 7 gram. Voor de opfok hebben de witkopbuffelwevers veel insecten nodig. Het voeren kan men vergelijken met de opfok van spreuwen. Naast de insecten krijgen ze klein gesneden fruit en af en toe in water, zonder zout, gekookte rijst. Naast meelwormen en zophoba's geef ik vooral krekels en sprinkhanen, omdat deze insecten ook in Afrika voorkomen waar deze vogels vandaan komen. Uiteraard wordt dit opfokvoer bestrooid met calcium of vitaminepoeder. Voor de ontwikkeling van de eieren is ongeveer 14 dagen nodig. De tijd die de

jongen in het nest doorbrengen is ongeveer 23 tot 25 dagen. Het schijnt soms zelfs zo te zijn dat de ouders weer aan een broedsel beginnen kort voordat de jongen uitvliegen. De jongen worden op de negende dag voorzien van een gesloten ring van 5,5 mm. Tot nu toe heb ik nog nooit problemen gehad wat de acceptatie van de ringen door de ouders betreft. Om de ring minder op te laten vallen plak ik deze af met huidkleurig pleister. Mogelijk stoort dit de vogels minder. Jammer genoeg sterven nog veel van de jongen, vooral de eerste week is erg kritisch.

Tot nu toe zijn we er van uitgegaan dat het paarsgewijze houden het beste was. Afgelopen zomer werd echter in de voor het publiek toegankelijke voliëre van de dierentuin in Keulen vastgesteld dat daar een man met twee poppen heeft gepaard en de beide wijfjes, elk in het eigen nest, hun jongen hebben grootgebracht. Dit betekent dat het succesvol houden in

Systematiek:

Orde: Passeriformes, Zangvogels
Familie: Ploceidae, Wevers
Soort: *Dinemellia dinemelli*
Ondersoort: *D. d. dinemelli* Rüppel, 1845
D. d. boehmi, Reichenow 1885
Naam:
Duits: Starweber (oder Weisskopf – Büffelweber, oder Viehweber)
Engels: White-headed Buffalo Weaver
Nederlands: Witkopbuffelwever

DE WITKOPBUFFELWEVER

Verzamelen nestmateriaal.

Ontwikkeling.

een groep best mogelijk zou kunnen zijn, mits de beschikbare ruimte maar groot genoeg is. Ik moet zelf de vogels per paar houden, het houden van een groep in mijn buitenvolière van 4 x 1 x 2 meter heeft niet gefunctioneerd.

Voeding:

De vogels hebben een mengsel nodig van zaad- en universeelvoer. Ik zelf wissel af tussen een mengsel voor grotere parkieten met zonnebloempitten en een fijner mengsel voor grasparkieten. Daarnaast krijgen de vogels trosgierst. Groente en fruit krijgen ze in alle variaties, onder andere ook ui, augurk en paprika. Deze worden in stukjes van ca. een halve centimeter gesneden. Ze krijgen deze stukjes in combinatie met kruiden, fijn gesneden sla, diverse grassen en Orlux

Unipatée universeelvoer. Sinds enige tijd ben ik begonnen met het dagelijks bijmengen van een hele fijngeraspte wortel. Deze rasp ik omdat grotere stukjes wortel opvallend vaak blijven liggen of worden weggesmeten. Ook worden havervlokken, gekookte rijst of zemelen onder het voer gemengd. Het genoemde universeelvoer, een beetje Orlux insectenvoer en Beokorrels zijn zo goed als altijd voldoende beschikbaar. Daarnaast krijgen de vogels elke dag een handjevol meelwormen en (per vogel) 4-5 zophoba's aangeboden. Graag jagen ze achter grote woestijnkrekels en sprinkhanen aan. Ook moeten de vogels altijd de beschikking hebben over een schaal met zand, mineralen of sepia. 's Winters voer ik geen levende insecten. Hoogstens worden wat gedroogde beekvlokreefjes toegevoegd aan het

groente/fruit mengsel. Het komt nogal eens voor dat in de balts- en broedperiode de zaden nauwelijks wordt aangeraakt en de dieren zich uitsluitend voeden met als vruchten- en insecteneters.

Tot slot:

Hier wordt zonder meer een bijzonder familielid van de wevers beschreven. Het zou jammer zijn als het met deze soort gaat zoals met veel andere. Door de importstop verdwijnen ze langzaam uit onze volières. Met wat goede wil en geduld is het zeker mogelijk met de witkopbuffelwevers te kweken. Ik ben van mening dat het alleen zal lukken als de juiste omstandigheden worden geboden en de voeding wordt aangepast. Observeren is nodig en ingaan op hun specifieke behoeften zoals de afwijkende wijze van het bouwen van

Eieren witkop buffelwever.

Dinemellia dinemelli man.

Balgen die verschil ondersoort aangeven.

Voedselaanbod.

Vogels poetsen zich.

hun nest. De witkopbuffelwevers zullen hun dankbaarheid tonen door een relatief eenvoudige opfok van hun jongen.

Het Dinemellia kweekproject:

In 2008 ontstond binnen de VZE (Vereinigung für Zucht und Erhaltung einheimischer und fremdländischer Vögel) het idee om voor de witkopbuffelwevers een initiatief te starten. Vanaf het begin kwam er binnen enkele maanden een goed werkend project tot stand, in nauwe samenwerking met Vogelpark Walsrode. Op dit moment zijn 12 Europese dierentuinen en jammer genoeg slechts drie particuliere kwekers aangesloten. Veel vogelsoorten, waarbij ik vooral aan papagaaien denk, wijken door mutatie- en standaardkweek zover van hun oorspronkelijk voorkomen af dat zelfs bij wildkleurige vogels nauwelijks nog van de wildvorm gesproken kan worden. Desondanks zijn er nog talrijke vogelsoorten die in gevangenschap gehouden worden en die door verschillende oorzaken nog goede aanknopingspunten leveren voor het behouden van hun

wildvorm. Dit geldt ook voor de witkopbuffelwever. De uitwisseling van ervaringen door de deelnemers onderling en de gecoördineerde vermeerdering van de beschikbare witkopbuffelwevers moeten een bijdrage leveren aan het behoud van een vitaal bestand van deze weverssoort in de Europese kweekcentra. Dit moet natuurlijk vrij blijven van degeneratieverschijnselen ten gevolge van inteelt. Wij zouden natuurlijk graag de populatie van deze interessante vogels in gevangenschap verder vergroten. We hopen op deelname van meer private vogelhouders die witkopbuffelwevers bezitten en bereid zijn hun ervaringen met andere deelnemers uit te wisselen en regelmatig bestandswijzigingen te melden bij de kweekboekhouder. Het melden van kweek- en bestandsgegevens van de dieren door de betreffende eigenaren moet een jaarlijks terugkomend proces zijn. Geen enkele kweekboekdeelnemer hoeft bang te zijn voor de eigendomsstatus van zijn vogels en hij wordt op geen enkele wijze gedwongen afstand te doen van

zijn vogels. De witkopbuffelwevers blijven gewoon eigendom van de betreffende kweekboekdeelnemers. Elke deelnemer moet ervan overtuigd zijn, dat door zijn deelname aan het project met zijn witkopbuffelwevers een overleven van de soort in gevangenschap mogelijk gemaakt wordt. Door de nog steeds aanwezige invoerstop zou het zo maar kunnen dat aan de aanwezigheid van deze vogelsoort in onze volières een snel einde komt. Wij zijn voortdurend op zoek naar meer deelnemers. Verdere informatie over dit project is te vinden op de officiële internetpagina van dit initiatief, www.dinemellia-project.de.

Andy Fuchs, 5732 Zetzwil, Zwitserland
 Voorzitter van de "Arbeitsgemeinschaft Weichfresser der exotis Schweiz" en coördinator van het project tot behoud van de witkopbuffelwevers.
 Mocht u interesse hebben, dan kunt u contact opnemen via fuchsandy@bluewin.ch eventueel via JEU Gielen, Venlo, vogeltuin@home.nl

Jong 2 dagen oud.

Jong in nest.

VOGELVARIA

De kenmerkende eigenschappen van een vogelliefhebber, daar wagen we ons maar even niet aan. Wel blijkt regelmatig dat vogelliefhebbers in het algemeen duidelijk eigen opvattingen hebben, zeker m.b.t. hun vogels. Anderzijds is er vaak ook een brede belangstelling te bespeuren, voor allerlei vogelaanverwante zaken. En 'aanverwant' kan soms heel erg ver gaan!

Dit is geenszins verwonderlijk te noemen, omdat in ons vogelvakgebied erg veel met elkaar samenhangt. Ook al zijn dat voor de vogelspotter in het veld meestal wel totaal andere zaken, dan die voor de kortaafstandspotter of vogelhouder. Degenen die enkel vogels willen houden, zijn redelijk snel klaar met geschikte huisvesting en goede voeding voor hun favorieten. Anderen willen bepaalde vogels kweken en ze eventueel tentoonstellen. Daarbij komen zeker meer en ook meer speciale zaken aan de orde. Het is daarmee eigenlijk ook een voorwaarde om goed geïnformeerd te zijn, om zo met een redelijke kans op succes daarmee bezig te kunnen zijn.

Soms is er ook ineens een uitdaging om zaken te willen verbeteren, of zelf uit te zoeken, zogezegd 'uit te vogelen'. Hoe dan ook, het zou pure winst betekenen als veel meer 'gevogelden', hier hun opgedane ervaringen bekend zouden willen maken. Het gaat daarbij zeker niet enkel en alleen om gedegen, uitvoerige of complete artikelen. Elke geheel eigen opvatting of zienswijze zal dikwijls toch tenminste een bijdrage kunnen leveren aan meer en beter begrip van onze vogelwereld.

Azul-kanttekeningen

Twee recente artikelen in ons maandblad hebben één en ander duidelijk kunnen maken betreffende de azulfactor. Allereerst waardering voor de schrijvers, de heren Constant van Santen (januari 2010) en Henk Jansen (mei 2010). Zij hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het voortschrijdend inzicht in onze kanariesport. Toch mogen enkele kanttekeningen niet ontbreken. Zo is het jammer dat niet altijd foto's waren bijgeplaatst, die de tekst nog extra zouden hebben kunnen ondersteunen.

Op de foto een zwart wit azul

De hele geschiedenis van de azulfactor doet opvallend sterk denken, aan die van de mozaïekfactor. Ook nu dus opnieuw in het begin veel onduidelijkheid over de herkomst en vererving van deze factor. Sommige kanariekwekers moeten lange tijd hebben gedacht, met een heel eigen kanariemutatie van doen te hebben gehad. Daarmee waren ze duidelijk niet uit op snel resultaten behalen. Jarenlang dachten ze er met selectie en gerichte kweek ook wel te komen. Nu pas wordt steeds duidelijker dat deze helderheidfactor van buitenaf is binnengehaald. De azulfactor zou afkomstig zijn van een F2-kruising van een cini- of sijzensoort met een agaatkanarie. Al met al dus nog steeds niet erg duidelijk. Maar het fraaie resultaat is datgene wat telt. Opnieuw na de roodfactor en de mozaïekfactor, een geweldige verrijking voor de kanariesport.

De uiterlijke kenmerken, ofwel het fenotype, kan er mee sterk worden verbeterd. Het genotype, ofwel het kanarie eigene, loopt waarschijnlijk wel een deukje op. We raken uit het oogpunt van fokzuiverheid alsmar verder verwijderd van een geheel eigen kanarieontwikkeling.

We zien in feite steeds minder kanarie. Zeer waarschijnlijk zal ook vrijwel niemand dit proces nog willen stoppen. En zouden

anderen dit misschien erg moeten vinden? Ik dacht eigenlijk van niet, temeer omdat wetenschappers nu al beweren dat wij onze blonde haren en blanke huid op termijn ook zullen verliezen door inmenging. Voor sommigen wellicht toch nog een troostrijke gedachte!

Door: Waarnemer W. v.d. Vliet
Foto Henk Jansen

STANDAARD GRASPARKIETEN, HET HELE JAAR

Schuilhut voor jonge parkieten als die net uit het nestblok zijn gekomen.

Vogels verzorgen van een ander kan heel prettig zijn, vooral nu het ook nog vakantie voor mij is.

Een violet pop met een prima lichaamslengte en een mooie hoge kop met goed ingetrokken snavel.

Schuilhut

In de vakantieperiode verzorg ik de vogels van een bevriende kweker. Dat kan leerzaam zijn, omdat je dan op een ander zijn hok bezig bent. Je kunt ook een ander zijn vogels eens goed observeren en zien wat deze vogels anders maakt dan die van jou. Het leuke hierbij is dat ik bij deze vriend ook nog wat kooien met jongen had te verzorgen. Hij had in zijn broedkooien kunststof schuilhutjes waar de net uitgevlogen jongen veilig onder weg konden kruipen. Hier werd goed gebruik van gemaakt. Voor mijzelf heb ik er nu ook een paar gemaakt, omdat ik ze handiger vond dan de schuine plankjes die ik zelf altijd gebruikte. Een foto van zo'n schuilhutje komt bij dit artikel. De afmetingen zijn 28x15x8 cm, zodat ze nog makkelijk door het deurtje in de broedkooi kunnen worden gezet.

Mijn ideaal

In mijn vriend zijn voliëres zitten een aantal vogels die de toets der kritiek kunnen weerstaan. Ik plaats hierbij dan ook een foto van een prima violet pop en nog een foto in een voliëre waarbij een hemelsblauwe man mij bijzonder aantrok. Deze vogel heeft een mooie lichaamslengte met een prima wigvorm (driehoek), de poten staan netjes naast elkaar en niet wijd uiteen. De schouders zijn mooi breed. De lichaamsbevedering is niet te lang en wordt mooi strak gedragen. Daarbij heeft deze vogel wel de zo gewenste lange voorhoofdbevedering op een mooie brede schedel. Hoewel het masker flink in de ruï is, kan je toch zien dat het een diep masker moet zijn. De slagpennen en de staartpennen van deze vogel zijn niet te lang. Dit type vogel is mijn ideaal!

Ook heb ik een cinnamon hemelsblauwe pop uitgevangen. Het is niet eens zijn beste maar de vogel toont een mooi voorhoofd met een breed masker met grote stippen. De verzorging van een ander zijn vogels (ruim 200) kan heel prettig zijn. Het was namelijk ook een vakantie voor ons. Zij wonen in het oosten van het land, terwijl wij in het westen wonen. We hadden fietsen bij ons en zo hadden zij de geruststellende gedachte dat een kenner hun vogels verzorgde en wij hadden een fijne vakantie in een mooie omgeving met veel natuurschoon. Na deze vakantie moest ik thuisgekomen de draad weer oppakken in mijn kleine accommodatie.

Einde kweekseizoen

De kweek is nu gestopt. Niet geheel volgens planning, want ik wilde het hele jaar door kweken. De laatste twee koppels die ik had samengesteld lieten het afweten. Een koppel had slechts één bevrucht ei, maar het volgroeide jong zat dood in het ei. Het andere koppel was mijn inteelproefparing van vader met dochter, maar er kwamen zelfs geen eieren. In totaal heb ik 75 jongen gekweekt, dus net geen recordaantal, want dat staat bij mij op 78 vogels in één jaar. Maar een record of niet, het is een goed kweekseizoen geweest en daar ben ik blij om. Het is eind juli en begin september kan ik al aan het nieuwe kweekseizoen beginnen. Alles goed schoonmaken en ontsmetten, daar heb ik nu genoeg tijd voor.

Grasparkietenshow in Oelegem

In de voliëre pak ik een jonge vogel in de hand. Ik bekijk zijn snavel en er zit een prop vuil in, die de ondersnavel aan de bovensnavel laat kleven. Deze prop heb

Bij inspectie blijkt er een prop vuil in de snavel te zitten die de ondersnavel aan de bovensnavel liet kleven.

DOOR. (DEEL 12)

Deze hemelsblauwe man heeft strak gedragen korte lichaamsbevedering en een langbevederd breed voorhoofd. Precies mijn ideaal!

Een cinnamon hemelsblauwe pop met een mooi breed masker en mooie grote stippen.

ik dus direct verwijderd. Zo zie je maar dat het gunstig kan zijn om af en toe een vogel uit te vangen. Op 14 en 15 augustus was er grasparkietenshow in Oelegem in België. Ja, het ging toch weer kriebelen. In mijn volière gekeken welke vogels er in conditie waren. Zeker een tiental had ik in prima conditie en deze vogels ben ik dus showklaar gaan maken. Dit houdt in dat ik de maskers moest conditioneren, de koppen wassen en enkele pennen stomen. Het was een tweedaagse show volgens het plaatsingssysteem. Er was geen voorinschrijving nodig, het werd dus op zaterdagmorgen inbrengen en gelijk inschrijven. In totaal waren er 325 kooien met grasparkieten. Even na elfen werd er begonnen met plaatsen door de twee aanwezige keurmeesters en om twee uur waren de prijswinnaars

bekend. Om vijf uur werd de show geopend en ontving men zijn catalogus. Zelf had ik negen vogels en een stam ingestuurd en hiermee won ik drie prijzen. Ik kon zeker heel tevreden zijn met het resultaat. Zondag nog de gehele middag vogels bekijken en gesprekken met medekwekers voeren. Voor de prijswinnende vogels waren al certificaten gemaakt waarop de vogel zelf stond afgebeeld. Al met al werd het een gemoedelijke belevenis en na 125 km rijden kon ik mijn vogels thuis hun plekje weer geven. Als wedstrijd is zo'n korte show heel prettig. Alleen ik mis wel de keurbriefjes. Het plaatsingssysteem is dus eigenlijk gewoon een afvalrace. Van je prijswinnaars weet je wat ze hebben gewonnen, maar van de andere vogels weet je zo goed als niets.

Pech

In mijn volière hoor ik hard piepen. Ik kon het geluid niet thuisbrengen als een knokpartijtje, daarom maar even de kooi binnengestapt. Het harde gepiep werd veroorzaakt door een mannetje dat de kop achterover hield. Ik ving hem uit en het piepen ging gewoon door. Het was duidelijk dat de vogel iets aan of in zijn luchtwegen had. Ik heb de vogel apart gezet en hem medicijnen toegediend. Ik heb altijd een potje met astricycline, ter bestrijding van longontsteking, snot en diarree in voorraad. Dit kwam nu goed van pas. De vogel had nog een lege krop en was nog niet vermagerd, dus nu maar hopen dat het medicijn met multivitaminenconcentraat aanslaat. De volgende morgen lag de vogel echter toch dood in de kooi.

Geluk?

Vandaag ben ik eens rustig bij mijn vogels in de volière gaan zitten. Dan bekijk ik mijn jonge vogels en zie hoe het met hun ontwikkeling staat. Er zit een overgoten hemelsblauw mannetje die zo'n smalle kop had, dat ik hem naar de winkel had moeten brengen. Echter, omdat dit mijn lievelingskleur is, heb ik hem toch maar aangehouden. Nu is de vogel aan de jeugdruï begonnen en komen er toch lange stoppels voor terug. Zulke stoppels en hun wijduitstaande groeirichting staan mij wel aan. De vogel heeft nog wel steeds een smalle schedel, maar wie weet blijkt het straks toch nog een goede vogel te zijn. Dan kan ik mooi blij zijn dat ik hem niet heb weggedaan.

Wordt vervolgd.

Door: Jan Bouwmeester.

Eerst was hij niet goed genoeg. Beginnen er tijdens de jeugdruï toch lange stoppels terug te komen. Zo wordt hij toch nog waardevol.

43

GESLAAGDE FOK MET DE ROODSTAARTGAAILIJSTER

Prachtige vogels zijn het, deze roodstaartgaailijsters uit Zuidoost-Azië. Naar elkaar toe zijn ze sociaal en heel familiair. Ze zijn absoluut winterhard en als je een koppel hebt wat goed bij elkaar past, zorgen ze zeker voor nakomelingen, tenminste als de volière voldoet aan de eisen die deze vogels stellen. In mijn volière van 3 x 2 x 2 m heb ik de vogels nu een aantal jaren, de man heb ik gekocht in september 2003, zijn partner heb ik gekregen in juni 2005.

Witte eieren met aan de stompe kant onduidelijke vlekjes

Het was volgens de vorige eigenaar een pop, omdat hij de vogel nog nooit had zien zingen. Ik heb het zgn. vrouwtje eerst in een merelkooi gezet en aan de muur gehangen in het zicht van de man die vanuit de buitenvlucht zijn aanstaande partner goed kon zien. Na een week heb ik het vrouwtje met kooi en al in de buitenvolière gezet en een dag later mocht het vrouwtje vanuit de kooi de volière invliegen. Dat was even spannend, want hoe zou de man hierop reageren? Dat gebeurde nogal heftig. Hij begon meteen te baltsen en wilde het vrouwtje bevliegen. Deze was daar niet van gediend en deelde een houw uit. De man deelde daarop ook een flinke houw uit en ik vreesde dat het toch twee mannen waren.

Gelukkig keerde de rust kort daarop terug en sloten ze vriendschap door lekker dicht bij elkaar te gaan zitten zoals alle timalies doen. Een dag later maakte het vrouwtje dansende bewegingen door hoog op haar poten te gaan staan en knikkende bewegingen te maken. Het mannetje maakte zich groot en kwam op haar af met zijn uitgestrekte vleugels. Nou ja, vleugels! Die zijn erg klein bij deze vogels, het zijn dan ook slechte vliegers die zich hoofdzakelijk in struikgewas ophouden. Het mannetje maakte mooie fluittonen die beantwoord werden door een gekir van het vrouwtje. Nu zag ik heel goed het verschil, de man is duidelijk wat groter en intensiever gekleurd, het werkelijk prachtige rood op vleugels en staart was bij het vrouwtje meer bruinrood en ook het kopje is wat fijner. Een dag later had de man een spriet kokosvezel in de bek en begon te dansen, waarna hij in een conifeer vloog en de spriet kwijt raakte in het groen. Dat herhaalde zich een paar dagen. Toen besloot ik ze een handje te helpen

door een oud merelnest in de conifeer te plaatsen. Twee dagen later kwam ik van mijn werk thuis en zag tot mijn grote vreugde een gaailijster van het nest vliegen. De volgende dag weer hetzelfde verhaal. Nu heb ik meteen nadat ze van het nest was gevlogen controle uitgevoerd en er lag een vrij groot wit ei in met onduidelijke bruingrijze vlekjes. Dat was verrassend, ik heb ze zo weinig mogelijk gestoord en beide vogels bebroedden het legsel wat uit drie eieren bestond. Van agressie was helemaal geen sprake, de man en pop broedden afwisselend. Ik wilde geen nestcontrole houden, omdat ik dan de vogels mogelijk zou kunnen verstoren. Na 13 dagen kwamen de eieren uit.

De man voerde hoofdzakelijk alleen, de pop hield het jong warm en nam voedsel aan van het mannetje. Ze kregen al weken van te voren elke dag buffalowormpjes, witte meelwormen en pinky's, vooral de buffalo's werden gevoerd. Al het dierlijk voedsel werd met een vitaminepreparaat bevochtigd en bepoederd met Carmix. De man veegde echter de wormpjes eerst schoon door ze door het zand te wrijven. Rond de vierde dag wilde ik het jong ringen (slechts een ei was uitgekomen). Dat ging niet zonder slag of stoot, de man viel me aan en vloog zelfs in mijn gezicht. Het jong heb ik geringd met een ring van 5,4 mm, deze had ik eerst van tevoren afgeplakt met leukoplast. De volgende dag lag het jong dood op de bodem. Wat een tegenvaller. Het jaar daarop hetzelfde verhaal, alleen bleef het jong deze keer 12 dagen in leven en ook toen lag hij plotseling dood in de volière. Ik vond wel dat de vogels niet veel voerden. Vergeleken met spreeuwen en lijsters was het minimaal. Vorig jaar hebben ze niet gebroed, wel hebben ze een nest

Twee jongen van verschillende leeftijden met ma rechts.

gehad (ook weer een oud merelnest) en waarschijnlijk een ei maar dat was na een paar dagen verdwenen. Dit jaar heb ik de volière helemaal beplant met vlierstruiken, laurier en wat grote coniferen. In de laurier heb ik een korfje geplaatst met daarin het oude nest van een van mijn lijsters. Beide gaailijsters baltsten er flink op los waarbij de man mooie fluittonen produceerde en het vrouwtje antwoordde hierop met een onderdanig gekir. Op een dag was het popje verdwenen en kon ik al glurend een bruin kopje ontdekken in de laurierstruik. Na vijf dagen ben ik toch even gaan kijken toen het popje van het nest was gegaan. Ze hadden drie eieren, zo groot als een merelei, maar wel ronder en de kleur witachtig en vooral aan de stompe kant bevlekt met onduidelijke grijze vlekjes en bovendien met nog wat zgn. inktspatjes aangetipt. Ik was er heel blij mee, want de pop ging daarna gewoon verder met broeden. Typisch was dat ze in de late middag werd afgelost door het mannetje en die werd 's morgens weer door het popje afgelost. Na ongeveer 13 dagen was er leven in het nest te horen. Een duidelijk gepiep en een onrustige vader die langs het gaas op en neer vloog om insecten te vangen. Dat kregen ze volop, ik voerde naast de witte meelwormen, buffalo's en gekookte pinky's ook nog wasmotlarven en kleine krekels. Ook nu weer voerden ze het liefst buffalo's, maar na een paar dagen gingen ze over op de krekels en wasmotlarven. Nu voerden beide vogels erg goed en wat ze ook heel lekker vinden zijn kleine piertjes en kleine puntslakjes. Ze hadden maar één jong en ik durfde het niet te ringen in verband met het eruit gooien van het jong. Deze groeide als kool en na 15 dagen vloog hij uit. Het was een koddig vogeltje met een kort staartje, kon nauwelijks vliegen maar

GARRULAX MILNEI

Het jong, pas uitgevlogen.

Het ouderpaar.

zat vol levenslust. Nu werden de ouders wel agressief, vooral naar de roulroul toe. Deze moest ik eruit halen want beide gaailijsters joegen achter hem aan. Ook de zwartborstlijsters moesten er uit, alleen de mandarijnspreeuwen mochten blijven, evenals de bruine gaailijsters, hoewel die toch verwant zijn. Het jong groeide goed en

het staartje werd steeds langer. De ouders voerden nog steeds erg goed en wanneer het voedsel op was lieten ze dat duidelijk merken door bij de deur te gaan posten totdat ik een nieuwe portie gaf. Op 29 mei was het jong uitgevlogen en op 11 juni broedde de gaailijster weer opnieuw in het zelfde nest in de laurierstruik. Nu had

Er wordt een vette meelworm naar de jongen gebracht.

ze twee eieren en alles verliep naar wens en op 26 juni werd er weer één jong geboren. De cyclus herhaalde zich. De eerste jonge gaailijster groeide goed door en werd nog steeds gevoerd hoewel het zelf ook al veel voedsel opnam, vooral de buffalo's wist hij goed te vinden. Na 15 dagen verliet ook deze jonge gaailijster het oude nest. Op 20 juli broedde de gaailijster voor de derde keer en op 29 juli kon ik een voorzichtige nestcontrole uitvoeren en ze bleken nu weer drie eieren te hebben. Ze waren totaal niet agressief naar de andere jongen en vaak zaten ze samen lekker dicht tegen elkaar aangedrukt te relaxen. Het zijn echte karaktervogels, heel mooi om te zien hoe ze elkaar knuffelen en samen met zijn drieën in bad gaan. Verder zijn ze heel vertrouwelijk naar de verzorger toe.

Op zondag 3 augustus kwam ook het derde nest uit en weer was er maar één jong wat ook weer goed verzorgd werd en ook deze vogel werd voortreffelijk groot gebracht door de ouders. Op maandag 18 augustus was de jonge vogel uit het nest. De ouders zijn na het uitvliegen altijd even onrustig en reageren ook sterk op Turkse tortels die regelmatig onze tuin komen bezoeken. Nadat het laatste jong was uitgevlogen heb ik meteen het oude nest verwijderd. Het nest was helemaal versleten maar wel schoongehouden door beide ouders. Het valt wel op dat in de eerste paar dagen na de geboorte de jonge vogel zich goed laat horen en daarna steeds zwijgzamer wordt. Dit zou er op kunnen wijzen dat het nest niet zo gauw wordt gevonden door rovers. Wanneer de oudere vogel aankomt met voedsel laten ze een zacht 'krrr krrr' horen wat door het jong beantwoord wordt door een zacht gepiep.

Nu ik dit verslag vanuit mijn gegevens op papier zet is het november. Alle jongen zijn voortreffelijk uit de rui gekomen en zijn werkelijk prachtig op kleur, wellicht nog mooier dan de oude vogels. Ze zitten vaak met zijn vijven bij elkaar. Na het seksen bleek het een man en twee wijfjes te zijn, de man is ondertussen geruild met een jonge EK man van een andere liefhebber. En ook het samengaan met mijn beide jonge wijfjes verliep heel mooi, want na een paar minuten zaten ze alle drie bij elkaar en liet de man mooie fluittonen horen. Het jonge mannetje mag zijn toekomstige eega dus zelf uitzoeken. Ik hoop dat er nog meer liefhebbers zijn die deze vogels proberen te fokken. Het is een leuke vogel die veel voldoening geeft en echt moeilijk is het niet als je een paartje hebt wat bij elkaar past.

Door Peter Joossen – foto's auteur.

47

VOOR DE VOGELLIEFHEBBER EN IN HET DE MEERWAARDE VAN HET GEVEN VAN A KLEURSTOFFEN IN GROENVOER EN FRUIT. B WAT ZIJN ANTI-OXIDANTEN EN VRIJE RADICALEN.

Als liefhebber van kleurkanaries sta ik even met u stil bij het belang van goede en dan vooral verantwoorde, evenwichtige en in balans zijnde voeding. Kanaries zijn volledig afhankelijk van ons en daarmee wordt het resultaat dat we jaarlijks willen bereiken, voor een zeer groot deel door de door ons gegeven voeding bepaald. Een onderwerp, met schema over kleurstoffen in groenten en fruit, licht ik hierbij wat nader toe. Ik denk een niet onbelangrijk voedingssupplement, want zo noem ik deze extra toevoeging die we bij regelmaat, soms zelfs dagelijks, in verschillende vormen aan onze kanaries verstrekken.

Mogelijk zien we het bezit van kleurstoffen in die voeding over het hoofd, of andersom, nu we weten welke kleurstoffen er in welke groenten en fruit voorkomen, kunnen we er ons voordeel mee doen.

Ik heb me in het overzicht beperkt tot de vier belangrijkste soorten kleurstoffen in groente en fruit, te weten rood bèta caroteen, het (rode) provitamine A-x caroteen, het gele luteïne en het geel zeaxanthine. De eenheden (getallen) zijn opgenomen in duizendste milligrammen. Als naslagwerk heb ik de NEVO-tabel van de Stichting Nederlandse Voedingsstoffenbestand gebruikt. Het schema bevat de groenten en fruitsoorten die we het vaakst aan onze kanaries geven en enkele die wat minder vaak gegeven worden, maar waarvan de waarde/aantallen kleurstoffen, mij aanleiding hebben gegeven, deze toch te vermelden. Doel is u bewust te maken dat we met het geven van deze extra's,

soms onbewust dingen doen die voor de kleurslag die u fokt, nu niet bepaald gunstig zullen uitpakken, of wel en dat het geven bij de vorming van kleurbezit in de bevedering juist een zeer welkome aanvulling is. Naast deze kleurstoffen zijn groenten en fruit dragers van veel natuurlijke en daarmee positieve stoffen. Deze worden met een verzamelnaam organische stoffen genoemd. Dit zijn voornamelijk sporenelementen, (kleinere vorm, met het gewicht van minder dan een duizendste milligram) welke naast de mineralen belangrijk zijn in de voeding die we onze kanaries geven. Naast deze stoffen is het bezit van in water oplosbare vitaminen in groenten en fruit zeer welkom. Dus niet de vitamine A-D-E en K, want die zijn in vet oplosbaar. Dat vraagt enige uitleg, want in het schema staat toch provitamine A-x caroteen? Het is n.l. zo dat het x-caroteen of wel het provitamine A (dat is hetzelfde) de

kleurstof is, die bij opname van twee eenheden x-caroteen in het vogellichaam wordt omgezet in één eenheid vitamine A. Het is daarom belangrijk bijvoorbeeld bij recessief witte kanaries en in het bijzonder bij albino's en alle andere roodogen, met enige regelmaat extra vitamine A aan te bieden. Dit kan ook door de vogels worteltjes te geven. Kook deze even enkele minuten, het vergemakkelijkt de opname en het vermeerderd het aanwezig aantal carotenoiden. (zie in het schema het verschil).

Even een klein uitstapje om uit te leggen wat vitamine A allemaal doet in het vogellichaam. Vitamine A voorkomt oogproblemen, beperkt aantasting van de slijmvliezen, ondersteunt de werking van de slokdarm, ondersteunt ademhalings- en urinewegen, behoedt gedeeltelijk de aantasting van de huid en de veerzakjes (waardoor slechte veergroei), draagt bij aan

BIJZONDER DE KANARIELIEFHEDER, GROENTEN EN FRUIT

Tabel kleurstoffen in groenten en fruit, als bijvoeding voor onze kanaries, in µg = microgrammen.

Soort voedingsmiddel	Rood Beta caroteen	Rood Provitamine A x caroteen	Geel luteïne	Geel Zeaxanthine
Andijvie	1000	6	1769	7
Broccoli	982	1	1879	0
Doperwtten-blik	440	16	1933	0
Komkommer	200	0	463	0
Bloemkool	7	0	20	0
Boerenkool-gek.	5066	0	8982	233
Boerenkool-ruw	3957	0	8319	193
Paprika rood	664	22	56	65
Paprika groen	127	6	727	38
Postelein	1426	0	3908	18
Selderij bleek	2900	0	7200	0
Sla krop	916	16	1093	28
Sla ijsberg	264	3	201	0
Sla veld-paardsla	3980	80	9650	0
Spinazie	1426	0	3908	18
Spruitjes	145	0	122	28
Taugé	20	20	0	0
Tomaat	505	0	119	0
Uien	5	0	12	0
Witlof	8	0	0	0
Wortelen rauw	6988	3199	236	24
Wortelen gek.	7802	3507	338	48
Appel	25	0	43	9
Banaan	32	30	12	2
Bramen	130	20	650	0
Citroen	2	0	4	1

de weerstand tegen infecties, ondersteunt vorming van hormonen (waardoor betere bevruchting en broedresultaten), behoedt gedeeltelijk de sterfte van jongen binnen de eerste week. Bij te weinig opname zal het gevolg vaak een trage groei van de jongen zijn.

Het is nuttig als we iets meer weten van wat we onze kanaries geven.

En ik ben blij dat er maar één vitamine, de vitamine A, in die kleurstof caroteen voorkomt. Dit laatste is natuurlijk een grapje, want in groenten en fruit komen juist veel vitaminen voor, maar in de kleurstof rood x-caroteen, alleen de provitamine A.

Terug naar ons onderwerp.

Bij het geven van groenten en fruit aan onze kanaries, is er wel een richtlijn n.l. wanneer u het dagelijks geeft, de hoeveelheid binnen één uur op moet zijn.

Als u het minder vaak geeft, zeg om de dag of maar twee keer per week, dan moet het na twee uur volledig op zijn.

Haal het restant weg en pas de te geven hoeveelheid aan. Teveel is nooit goed.

Gevolg bij te veel opname is dat de ontlasting te dun wordt. Dit is het gevolg van de vochtafdrijvende werking die bij het geven van rauwe groenten en fruit een

bijkomende niet positieve rol speelt.

Het geven van groenten en fruit helpt niet bij het verhogen van de hoeveelheden voedingsstoffen, eiwitten, vetten en koolhydraten, want die zitten er weinig tot niet in. (m.u.v. erwten)

Groenten en fruit hebben veel meer een positieve werking bij het voeren van de jongen, het opgeven van zojuist

opgenomen zaden en krachtvoer, de werking en daarmee vertering en opname van de verschillende voedingsstoffen in het vogellichaam. Je moet het dus meer zien als stimulant en ondersteuning. Al die stoffen en stofjes die er in voorkomen helpen onze vogels in het spijsverteringskanaal, dus vanaf de bek, krop, maag en darmen, de beschikbare voedingsstoffen optimaal te gebruiken en daarmee wordt indirect de groei bevorderd. Daarnaast hebben we in het schema gezien dat groenten en fruit nogal wat kleurstoffen bevatten en als we dan proberen diep doorgekleurde vogels te fokken, kan je er je voordeel mee doen. Nu hoor ik al veel liefhebbers zeggen; "Daar begin ik niet aan, dan worden mijn gele kanaries veel te warm". Ik kan daarop antwoorden, dat wanneer je dat merkt het geelbezit van je vogels niet zuiver is en je er dus blij mee zou moeten zijn dat je zo kunt zien of de vogel aanleg heeft niet-zuiver geel in de bevedering af te geven, Je kan daarmee dus een selectie toepassen die uiteindelijk resulteert in alleen zuiver geel vererfende vogels in je hok.

Nu we weten dat deze kleurstoffen invloed uit zullen oefenen op de kleurruiting, kunnen we beter kiezen om die soorten groenten te geven die weinig of bijna geen kleurstoffen bezitten, zoals bloemkool, uien, taugé en witlof, naast het fruit appel en citroen. Ja, ook citroen, maar niet te veel. Denk aan het natuurlijke citroenzuur dat schimmels in de maag zal voorkomen en het is ook nog rijk aan vitamine C welke de beschermende vitamine is en welke niet over gedoceerd kan worden, omdat het teveel opgenomen dagelijks wordt uitgescheiden. De vogels nemen intuïtief voedsel op dat ze nodig hebben en van

dat stukje citroen zullen ze dus maar mondjesmaat gebruik maken. Daarbij moet ik zeggen, dat er bij overdaad dus weer dunne ontlasting zal ontstaan, als u het stukje citroen de hele dag in de vlucht laat liggen. Ik zou zeggen, maak uw eigen keuze, niets geven kan natuurlijk ook, maar u onthoudt uw vogels een welkom extraatje waar ze (natuurlijk alles met mate) blij mee zullen zijn.

B Wat zijn anti-oxidanten en vrije radicalen en waarom zijn antioxidanten belangrijke voedingsstoffen voor het vogellichaam? Anti-oxidanten zijn stoffen (flavonoïden) die vrije radicalen ontkrachten en die vitamines, enzymen, mineralen en plantensubstanties bevatten.

Vrije radicalen komen o.a. in zuurstof voor, ze zijn onstabiel en zijn in staat om bij hogere aantallen vet- en eiwitheoudende weefsels te beschadigen. Wanneer ze in lage aantallen voorkomen, kunnen ze functioneel zijn bij het helen van wonden en doden van schadelijke bacteriën. Het is juist die balans die we zoeken en kunnen bereiken door het geven van kleine hoeveelheden groenten en fruit. Hiermee geven we onze vogels op een eenvoudige manier stoffen die een positieve werking hebben op hun gezondheid. Bij mensen spreken we over een dagelijkse hoeveelheid van 400 gr groenten en fruit! Uitgaande van gemiddeld 80 kg is dit teruggerekend voor een kanarie van 24 gram, 0,13 groenten en fruit per dag. We spreken hier dus over een zeer kleine hoeveelheid, een stukje groenvoer met de grootte van een vierkante centimeter en een nog kleiner stukje fruit gemiddeld per dag. De voor ons populairste supplementen die antioxidanten bevatten zijn; bètacaroteen,

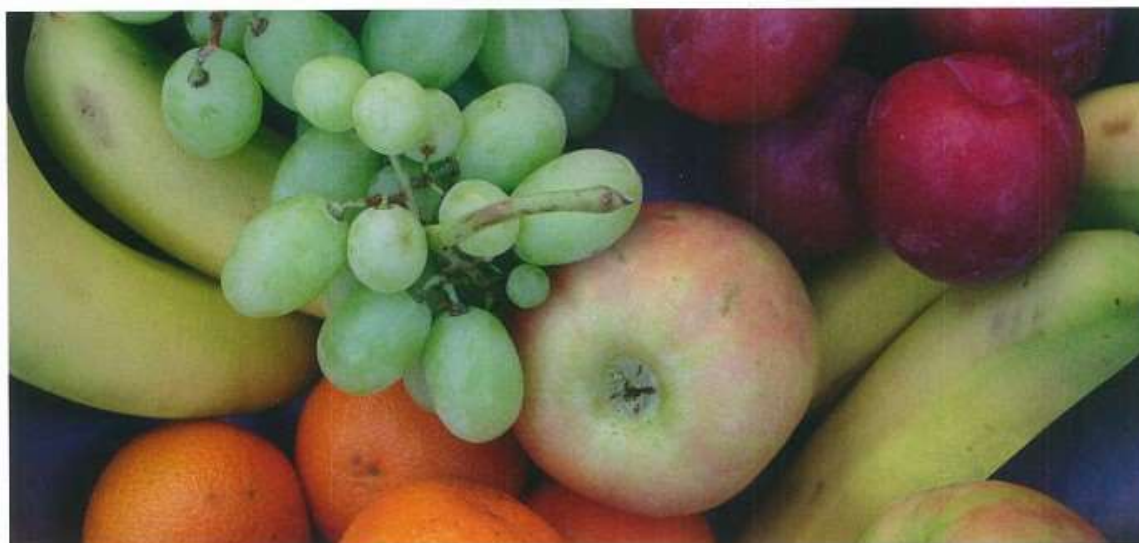
vitamine C, vitamine E, selenium en mangaan, kurkuma, (kruid uit geelwortel) catechine, (uit groene thee) en de aminozuren cysteine en methoionine. Het is gebleken dat bij meer prestaties er meer vrije radicalen door het lichaam worden geproduceerd en dat het lichaam hierop automatisch anticipeert om dan ook meer vrije antioxidanten op te nemen die wij ze dus wel zullen moeten verstrekken. Bij groenten en fruit is er een eenvoudig ezelsbruggetje n.l. hoe feller de kleur hoe meer antioxidanten. Groenten met een hoog gehalte aan antioxidanten zijn; boerenkool*, spruiten*, spinazie*, broccoli*, mais, rode paprika* en uien*. Fruit met een hoog gehalte aan antioxidanten zijn; pruimen, aalbessen, aardbeien, rozijnen, bosbessen, bramen*, druiven, kersen en sinaasappel*. De soorten met een * zijn opgenomen in het overzicht.

Als aardigheidje voor ons als vogelliefhebbers: Uit recent Amerikaans onderzoek komt naar voren dat ook veel antioxidanten voorkomen in het kopje koffie dat velen van ons met regelmaat drinken. Het is maar ter geruststelling voor diegene die zich al ongerust gingen maken omdat ze hun dagelijks fruithapje missen. Ik wens u succes met uw hobby, en hoop dat de jonge vogels mogen opgroeien tot mooie showvogels.

Tot een volgende keer,
Cees Diepstraten.
Keurmeester kleurkanaries.
cees@diepstraten.net

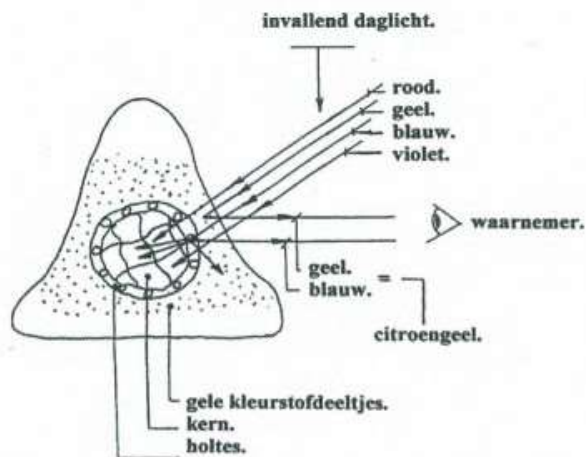
Foto Theo van Kollenburg

UKP

VRAGEN STAAT VRIJ – KANARIES

IN DEZE RUBRIEK BEANTWOORDEN WE VRAGEN VAN LIEFHEBBERS.

De tekening geeft schematisch de werking van de optische factor weer: tekening Jacques van Helden †

Wat is de betekenis van N.G. in een catalogus?

Deze afkorting heeft meerdere betekenissen. Wordt hij gebruikt bij de zangkanarie sport, dan is de betekenis, niet gezongen. Betreffende vogel krijgt derhalve geen punten toegekend. N.G. in samenhang met kleur- en postuurkanaries geeft eveneens aan dat de als zodanig aangeduide vogel van de keurmeester geen punten krijgt, niet gewaardeerd met punten. Deze aanduiding wordt gebruikt bij zieke vogels en vogels die zichtbaar in het bezit zijn van ongedierte (o.a. zwartluis en vedermijt). In de kolom opmerkingen op het keurbriefje wordt dan vermeld, vogel is niet in TT-conditie. De term N.G. wordt eveneens gebruikt bij het constateren van een onherstelbaar gebrek. In plaats van punten wordt er in de hiervoor bestemde kolom een diagonale streep gezet. De opmerking is in dit geval, Geen TT-vogel. Onherstelbare gebreken kunnen zijn, het missen van een nagel of teen, vergroeiingen aan nagels, poten of snavel, lumps, het missen van een oog, blindheid.

Wat zijn lumps?

Lumps is Engels voor klont. We zien in dat geval een knobbel op de huid van de vogel. De directe oorzaak van zo'n knobbel is een veer die de weg door de huid niet kan vinden. Een normale veer is voorafgaande van het naar buiten treden, voorzien van een soort hoornlaag. Indien een lange en zachte veer ook nog een slechte

verhoorning heeft, dan hoopt deze veer zich op onder de huid. Deze opeenhoping zorgt voor de verstopping van de talgklieren, waardoor de aangemaakte talg eveneens onder de huid wordt opgeslagen. De zachte veer zorgt samen met de talg voor de lumps. De hoornlaag die als een soort pijpje de veer moet helpen om door te huid te komen, moet eenmaal buiten het lichaam in stukjes breken, waardoor de veer zich kan ontplooiën. Indien de hoornlaag om de veer te hard is, en niet breekt, dan zien we een volledig uitgegroeide veer zitten die dan nog geheel is opgesloten in de hoornachtige laag. Lumps is geen ziekte. Ook durf ik te stellen dat lumps geen erfelijke aanleg is. De oorzaak? Het bij voortduring aan elkaar paren van (schimmel) vogels met een lange bevedering zorgt voor het ontstaan van lumps. Bij kleurkanaries zien we regelmatig vogels met lumps. Met name bij mozaïeken, wat immers schimmel vogels zijn, moeten we waken voor dit probleem. Ook bij postuurkanaries komen we lumps tegen. Met name zwaar bevederde rassen hebben hiermee te maken (Norwich en gloster). Selecteer in deze kleurslagen/rassen streng op de lengte van de bevedering van de ouderparen om deze ellende voor te zijn. Bij vogels die het eerste jaar geen problemen vertonen zien we soms het tweede jaar plotseling alsnog lumps verschijnen. Deze vogels zijn m.i. goed te gebruiken voor de verdere kweek. Wel wordt dan de lumps verwijderd door een klein sneetje in de

bovenzijde van de knobbel te maken en het bolletje dat zich hierin bevindt te verwijderen. Soms laat dit bolletje zich eenvoudig verwijderen. Indien dit niet het geval is, forceer de ingreep niet, maar plaats de vogel in een aparte kooi. Na verloop van tijd zoekt het bolletje dan de weg van de minste weerstand en komt het spontaan naar buiten. Controleer alle, maar vooral de eerder genoemde vogels op het bezit van lumps, om te voorkomen dat de keurmeester een diagonale streep over de keurlijst haalt en niet verder komt dan de inmiddels bekende kreet N.G!

Een slecht voerende pop

Vraag: Is het niet of slecht voeren van de jongen door de ouderdieren erfelijk vastgelegd? Zijn er mogelijk tekorten aan bepaalde voedingsstoffen en/of bv. vitaminen? Geen eenvoudige vraag of eigenlijk moet je natuurlijk zeggen, geen eenvoudig antwoord. Immers indien we willen weten of een eigenschap erfelijk is vast te leggen dan kunnen we dit middels proefparingen uitproberen en wellicht vaststellen. Echter niemand zit te wachten op slecht voerende oudervogels, dus een onderzoek hierna kunnen we wel vergeten. Wel is duidelijk dat niet of slecht voerende kanaries regelmatig voorkomen. Vele zaken kunnen hiervan de oorzaak zijn. Een hiervan is mogelijke erfelijke aanleg. Maar ook kan een pop niet in conditie zijn, vermoeid of verzwakt zijn door de aanwezigheid van bv. bloedluis of zwarte luis. Ook een tekort aan het een of ander, denk hierbij aan vitaminen, mineralen of sporenelementen, kan de oorzaak zijn. Te jonge poppen hebben ook nog weleens de neiging om te fanatiek op de reeds uitgekomen nakomelingen te blijven zitten. Voor jonge poppen houden we nog altijd de regel aan dat ze minimaal 9 maanden moeten zijn alvorens ze worden ingezet voor de kweek. Om enkele dagen, waarop de pop niet of slecht voert, te overbruggen, is het soms nuttig om deze taak deels over te nemen. Een kropnaald is eenvoudig en snel te hanteren. Tijdens het broedseizoen heb ik hem altijd binnen handbereik. Indien zeer jonge vogels kort voor de nacht weinig of geen voeding in de krop hebben, assisteer ik het popje graag even.

De optische factor.

In de standaardelzen komen we veelvuldig de kreet optische factor tegen. Wat bedoelen we hiermee?

Nederlandse Bond van Vogelleliefhebbers
 Kleurlijst Kleurkanaries

NBVV 2008

15 OKT 2008

Theo v. Kollenburg
 Korte Varen II
 Verandertgen 100A-5144 NM
 Tel: 0174-450000
 Fax: 0174-451200

Kleurlijst	schaal					
	1	2	3	4	5	6
Melanine			30	30		10
Lipochroom	55	30	25	10	20	10
Categorie	25		15	35	35	
Bevedering	15	15	15	15	15	15
Grootte / Vorm	15	15	15	15	15	15
Houding	10	10	10	10	10	10
Algemene indruk	5	5	5	5	5	5

Totaal 1 vogel

Totaal 2 - 4 vogels

Eenheidspunten

Totaal stal - stem

Kleur:
 zwart paars wit don albino
 bruin grijs/roze wit rec lila
 geel geel roze
 blauw blauw roze
 combinatie lila roze
 reuwe eumel roze
 mousslag kobalt hant

Opmerkingen:
 Vogel mist nagel
 rechter achterteen
 hierdoor mogen
 geen punten
 worden gegeven

Een kleur in woorden weergeven is niet eenvoudig. Voor een factor die in vele gradaties van invloed kan zijn op het totale kleurbeeld van een vogel geldt dit in nog sterkere mate. Met als voorbeeld een gele kanarie is dit wellicht het best duidelijk te maken. In het verleden werd er in het vraagprogramma onderscheid gemaakt tussen goudgele en citroengele kanaries.

De eerst genoemde was heldergeel. De citroengele leek met een groen/blauwe waas overgoten en het woord zegt het al, deed denken aan de kleur van een citroen. In de loop der jaren zijn beide kleurslagen zodanig gemengd, dat we de specifieke citroengele kanarie niet meer terugvinden in het vraagprogramma, want waar ligt de grens? Dit grensprobleem heeft zich

in een jonger verleden voorgedaan bij zwart-wit. Bij deze kleurslag spreken we nu dus niet meer over intensief of schimmel. Momenteel is er veel discussie in de bruinserie, waar we ook geen duidelijke grens zien tussen schimmel en intensief. Of willen we die grens niet zien? Dat was dus even een uitstapje over de grens. Nu verder met de optische factor. De oude benaming was dus o.a. citroenfactor. In de wandelgangen wordt ook gesproken over blauwstructuur of blauwfactor. De optische factor heeft rechtstreeks invloed op beide melaninesoorten en op de gele, rode of witte lipochroomkleur. De optische factor verdingt het bruine phaeomelanine uit de veer. Het maakt het zwarte eumelanine optisch zwarter en het bruine phaeomelanine optisch harder van tint. Het lipochroom komt helderder tot uiting. Tenslotte krijgt het geheel een lichtblauwachtige grijze tint. Dit wetende kunnen we over het algemeen stellen dat de optische factor in meerdere of mindere mate gewenst of niet gewenst is. In de standaardisen wordt bij vele kleurslagen aangegeven of de optische factor wel of niet gewenst is.

Door: Piet Wassenaar - Barneveld
 Keurmeester van kleur- en postuurkanaries

VOGELHANDEL GELDOLF & ZN

In- en Verkoop van Alle soorten vogels

Verkoop diverse vogelzaden, kleindiervoeders, hondenvoer, paardenvoer, schapenvoer enz.

1500 m2 vogelbenodigheden - ruim 7000 vogels op voorraad

NIEUW!

aetair

Weg met virussen, bacterien en schimmels
Weg met pollen en fijnstof

1 Aetair is goed voor 100m3
 Vanaf 1 december 2010 verkrijgbaar
 Kom kijken naar de introductie op onze stand tijdens vogel 2011 van 13-16 januari 2011

Exclusief verkoop Braetzaden - nu ook Teurlings in ons assortiment

Prof. Keesomweg 10a - 5144 NM Waalwijk - Telefoon 0416 - 34 46 41 - GSM 06 26 79 05 71 - E-mail: hugo@vogelhandelgeldolf.nl

Ma gesloten - Di t/m Vr van 10.00 tot 18.00 - Za van 10.00 tot 17.00

www.vogelhandelgeldolf.nl

43

Hallo
Ik wou wel eens stukje schrijven over de jeugddistrictsdag.

We moesten onze vogels inbrengen om 9 uur in de ochtend.
Toen alle vogels er stonden werd en een preekje gehouden over hoe alles zou lopen.
Toen dat afgelopen was werden de vogels gekeurd.
Er moesten dit jaar ongeveer 170 vogels gekeurd worden.
Het was erg spannend wie de beste was want er zaten veel goeie bij.
Ik zelf speelde met 13 vogels mee en speelde voor de tweede keer mee.

De groepen en vogels waar ik mee speelde:
2 ok five fancy kanaries.
Behaalde prijs 5e plaats kanaries ok. Punten 88 en 87.

2 ek Chinese dwergkwartels natuurbroed.
Behaalde prijs 3e plaats tropen ek. Punten 91 en 89.

3 diamantduifjes 2 ek en 1 ok.
Behaalde prijs 2e plaats tropen ok. Punten ok 91. Punten ek 90 en 87.

5 kleine grasparkieten 4 ek en 1 ok.
Behaalde prijs 6e plaats parkieten ek en 5e plaats ok. Punten 90 ok en 90, 89, 89 en 88 ek

1 Engelse grasparkiet.
Behaalde prijs geen punten 88

Dit waren mijn vogels waar ik dit jaar mee speelde.
Het was een leuke en leerzame dag en iedereen heeft er veel van geleerd.
Thuis bij mij vliegt alles lekker door elkaar grasparkieten, diamantduifjes, kwartels en kanaries.
Maar in de kweek gaan de parkieten en duiven apart.
Ik hoop dat het een interessant stukje is geworden.

groetjes Sander Dijkema.

oktober 2010

Om 7 uur opstaan want om 8 uur gingen we naar Usselstein. Daar was een tentoonstelling van vogels. En er waren alleen maar kinderen. 18 kinderen hadden in totaal 86 vogels ingestuurd. Usselstein organiseerde deze dag vanwege hun 60-jarig bestaan. Theo Schalkwijk, André Gerritsen en Jan Kaper waren de keurmeesters. Theo keurde de kanaries, André de tropische vogels en Jan de parkieten. De winnaars waren Rowin Gouda (kanaries), Stefanie Mandersloot (tropen) en Britt van Hamersveld bij de parkieten. Mijn winnaar had 91 punten. Na de prijsuitreiking hebben we met z'n allen pannenkoeken gegeten.

Groeten van Britt

JAPANESE MEEUWEN – DE PASTELFACTOR

De pastelfactor heeft zich het eerst gemanifesteerd in een roodbruine meeuw. Daarvan was de kleur aanmerkelijk opgebleekt, en daarom werd de kleurafwijking pastel genoemd. Na overkweken naar andere kleuren bleek echter de reductie veel minder te zijn dan we van pastellen bij andere vogelsoorten gewend zijn. We kunnen inmiddels eigenlijk wel stellen dat het roodbruine phaeomelanine vrij sterk wordt gereduceerd, maar dat de reductie van het eumelanine maar minimaal is. Bij een roodbruine, waarbij de kleur hoofdzakelijk door roodbruin phaeomelanine wordt gevormd, is de kleurreductie dus veel duidelijker dan bij een zwartbruine, waarbij de kleur hoofdzakelijk door eumelanine wordt gevormd.

Daarnaast treedt er bij de pastel Japanse meeuw ook nog een vorm van geslachtsdimorfisme op. Dwz. er is een vrij duidelijk verschil in kleurdiepte tussen mannen en poppen. De poppen vertonen een veel meer egale kleur, terwijl bij de mannen de reductie van rug- en vleugeldek sterker is dan van kop- en staartgedeelte. Door selectieve kweek zijn hier zelfs twee kleurslagen gecreëerd; de pastellen en de bleekvleugels.

In dit verhaal ga ik verder niet op deze verschillende verschijningsvormen in, maar houd ik me louter bij de pastellen. De pastelfactor van de Japanse meeuw heeft dus een andere werking dan de pastelfactor bij (vrijwel?) alle andere bekende pastellen. In dat licht misschien een niet erg gelukkig gekozen naam voor deze mutatie, maar eenmaal ingeburgerd weet iedereen wat er bedoeld wordt. En bedenk maar eens een betere!

De vererving van de pastelfactor is recessief en autosomaal. Bij veel Japanse-meeuwenkleuren wordt de nadruk gelegd op egaliteit. Ook bij de kweek van pastellen is in eerste instantie uitgegaan van een zo egaal mogelijk gekleurde vogel, en is voorbij gegaan aan de pasteleigenschap van neiging tot een sterkere reductie van het middengedeelte, en een mindere reductie van de uiteinden van de vogel. Een

volledig egale pastel is dan ook eigenlijk onmogelijk. De laatste jaren hebben we wel vrij goed egale "pastellen" op de diverse tentoonstellingen kunnen zien. Dit bleken echter geen pastellen te zijn, maar geselecteerde, licht gekleurde roodbruinen (en mokkabruinen), al dan niet split voor ino en/of pastel. Door middel van selectieve kweek blijkt het namelijk heel goed mogelijk om vogels te kweken met een aanzienlijke lagere pigmentconcentratie. Ook splitfactoren geven vaak al een min of meer gereduceerde kleur. De combinatie levert vogels op die heel goed de gewenste 50% reductie vertonen van de in de standaard omschreven pastel. Daarnaast vertonen deze vogels een egalere totaalbeeld dan bij een echte pastel mogelijk is. Gevolg: met echte pastellen is bijna niet de in de standaard gevraagde kwaliteit te

Een "pastel" die de laatste jaren redelijk scoorde op de TT's. Echter niet meer dan een te lichte roodbruine. De hogere concentratie roodbruin in de randen van de veren (de schubbing) verraad eigenlijk al dat het geen pastel is. Wel is deze vogel split voor pastel.

bereiken die met een (in principe slechte) geselecteerde basiskleur te bereiken is. Dit probleem is de laatste paar jaar binnen de JMC enkele keren aan de orde geweest, wat heeft geresulteerd in veranderde inzichten voor wat betreft de eisen die aan de pastel Japanse meeuw moeten worden gesteld. Een voorstel tot wijziging van de standaard, waarbij niet meer voorbij wordt gegaan aan de specifieke pasteleigenschappen, is aangenomen. In de nieuwe beschrijvingen

Een pastel met teveel contrast. Kop en staart te donker met een te abrupte overgang naar een lichter rugdek. Meer een "bleekvleugeltype".

Naar de nieuwe eisen één van de betere pastellen. Een goede reductie, met een vrij goede, gelijkmatige kleurovergang naar een lichter rugdek. Daarnaast ook een juiste snavelkleur.

Een egaliteit (vooral rugdek) die bij een echte pastel eigenlijk niet mogelijk is. Dus ook weer een geslecteerde "pastel", al dan niet split voor ino en/of pastel. Deze verschijningsvorm voldoet vrij goed aan de in de oude standaard gestelde eisen.

Wat donkerder uiteinden met een lichter middenstuk: een echte pastel. Echter wat donker aan de uiteinden met een te weinig vloeiend kleurverloop tussen kop en rugdek.

van de pastel Japanse meeuwen wordt rekening gehouden met de typische pasteieigenschap van een donkerder kop en een lichter vleugeldek. Sterker nog: een pastel moet een kleurverloop laten zien. Wel moet het kleurverloop zo gelijkmatig mogelijk zijn. Ideaal is een ongeveer 50% gereduceerde kopkleur die via nek en rugdek zo geleidelijk mogelijk lichter wordt tot een 70 à 80% reductie in

de vleugelpennen. De stuit en broek zijn weer wat donkerder met een 50 à 60 % reductie, en de staartpennen weer wat lichter. Ook hier moet het kleurverloop weer zo gelijkmatig mogelijk te zijn. Doordat de stuit en het staartdek één veerveld vormt met een nagenoeg gelijke kleurdiepte, zal een gelijkmatig kleurverloop alleen mogelijk zijn als de staartpennen niet al te licht worden.

Aan de hand van de hierbij geplaatste foto's en het bijbehorende commentaar kunt u een indruk krijgen van de veranderde inzichten.

Tekst en foto's: TC JMC / Pieter van den Hooven

Birdy-Finect

Hou uw vogels vrij van bloedluis en vogelmijt

- Onze 100% biologische formule droogt niet alleen de luizen maar ook de luizen eitjes uit om grotere besmetting te vermijden.
- Vernevel vogels en kooien één keer in 3 weken om luisvrij te blijven.
- Bij zware luisdruk adviseren we om gedurende 3 weken, wekelijks te vernevelen.
- Ideaal in combinatie met **Birdy-Health** en **Birdy-Sil Plus**.

Nu ook te koop in verpakking van 5 l.

Vraag er naar bij de betere speciaalzaak
H Meijer (Quiko Nederland) - Tel. 0541.51.28.42
www.birdy-products.com - info@birdy-products.com

**Uw vogels in perfecte conditie,
het hele jaar rond.**

VOGELKUNDE (DEEL 4)

Natuur en cultuur

We gaan zoals eerder gemeld nog even verder met de ontwikkelingen in de natuur te vergelijken met die in onze kooien. Meer in het bijzonder betreft het de ontwikkelingen die de vogels doormaken. De wilde vogels in de natuur, tegenover onze cultuurvogels.

Inderdaad, twee werelden met enorm groot verschil. Bij de eerste groep is onze inbreng zo goed als minimaal, terwijl onze inbreng bij de tweede groep, met kweken en selecteren, wel ongeveer als maximaal bestempeld kan worden.

Natuurvogels

Dit zijn de vogels die leven in de natuur en zich daarin geheel vrij kunnen bewegen. Ze maken een geheel eigen vrije partnerkeuze en zorgen daarna als regel voor nageslacht. Dit is meteen ook de belangrijkste basis voor het instant blijven of voortbestaan van een soort. Wij vogelaars zijn gewend om scherp en nauwkeurig naar vogels te kijken. Toch zullen ook wij niet kunnen vaststellen dat een merel, vink of koolmees vandaag 'anders' is dan dat het geval was in onze jeugd. We zullen het daarentegen wel kunnen inzien of begrijpen. Algemeen bekend is, dat op lange termijn o.a. dieren dus ook vogels veranderen. Deze ontwikkeling is algemeen van toepassing in de levende natuur en wordt aangeduid als evolutie. Op de korte termijn, zoals pakweg een mensenleven, is er echter veelal niets of weinig van te merken. De eerdergenoemde veranderingen verlopen dan ook in kleine stapjes.

Onze cultuurvogels die ook wel steeds blijven veranderen, bevinden zich in een geheel andere positie. Anderzijds zijn ze nakomelingen van bepaalde wilde soorten of natuurvogels. Vanaf dat beginpunt lopen de ontwikkelingen bij beide groepen steeds verder uit elkaar. Bij de natuurvogels zullen natuurlijke omstandigheden of omgevingsfactoren een blijvend stempel drukken op de verdere ontwikkeling. Populaties van één en dezelfde vogelsoort zullen zich daarbij dus verschillend ontwikkelen naar de plaats (biotoop) waar ze zich bevinden. Bij de bekende Darwinvinken was het eigenlijk wel te verwachten dat ze dien tengevolge een snavelaanpassing zouden krijgen. Ook daarbij is dezelfde vogelsoort aanwezig op verschillende plaatsen (eilanden) met een verschillende voedselbron. Daarentegen zullen onze cultuurvogels die behoefte zeker niet hebben. Onze cultuurvogels krijgen vooral het stempel

mee van de vogelhouder, die richting wil geven aan verdere ontwikkelingen. We willen nog even aandacht schenken aan een ander aspect van die natuurlijke ontwikkeling of evolutie. Omdat de evolutie per soort dus heel verschillend kan verlopen en afhankelijk is van plaatselijke omstandigheden etc. volgt een klein overzichtje. Bekend is dat bij vissen als de paling en de haai in vele eeuwen ogenschijnlijk niets is veranderd. Maar sommige reptielen en vogels weten zich snel aan te passen en wel naar mate de noodzaak daartoe groter is. Denk aan een periode van enkele jaren. De wereldkampioenen in verandernsnelheid in deze zijn echter de kleinste levende organismen (micro-organismen), zoals bacteriën en virussen, die soms binnen een uur al ongevoelig (resistent) zijn geworden voor onze antibiotica aanvallen.

Natuurlijke selectie

Allereerst gebruiken we een bekende omschrijving voor dit begrip nl: "In de natuur is het eten en gegeten worden", wat geen verdere uitleg behoeft. Het is de natuur zelf die selecteert en wel zodanig dat de meest geschikte individuen van een soort zullen overleven. Nog een andere soortgelijke uitdrukking is die van: 'Survival of the fittest', wat zoveel betekent als, dat de best aangepaste individuen aan hun omgeving de selectie zullen overleven. Daarmee immers kan de soort vervolgens zijn voordeel doen en de ontwikkeling voortzetten. Eigenlijk kunnen we natuurlijke selectie wel zien als de motor voor

evolutie. Of anders gezegd: "Geen evolutie, zonder natuurlijke selectie". In bepaalde uiterste gevallen kan de selectie onder zeer uitzonderlijke omstandigheden zo hard zijn, dat een soort geheel verdwijnt en dus uitsterft. Dat is inherent aan het natuurlijke systeem. Vervolgens willen we eigenlijk wel weten hoe de natuur dat evolutieproces uitvoert. Vogels zelf zijn zich, evenmin als alle andere levensvormen in de natuur, er niet van bewust. Als we kijken hoe vogels tot paarvorming komen, kunnen we concluderen dat er een seksuele aantrekkingskracht aan ten grondslag ligt. Door hun gedrag laten mannelijke vogels graag zien en horen wat ze zoal in huis hebben. Ze weten daarmee de aandacht te trekken van de vrouwelijke soortgenoten, die uiteindelijk ook de partnerkeuze maken. Het is duidelijk dat veel vogelsoorten er een geheel eigen gedrag voor beschikbaar hebben. Zo zullen de mannen zich soms uitsloven door hun gezang, wat zeker in het vroege voorjaar bij o.a. merel, zanglijster en vink het geval is. Bij het korhoen zal voornamelijk het baltsgedrag doorslaggevend zijn. De bekendste is waarschijnlijk de pauwhaan, die met zijn pronkstaart indruk weet te maken. Het is nauwelijks mogelijk iets anders te veronderstellen dan dat juist deze soort eigen gedragingen al heel lang voor succes hebben kunnen zorgen. Wat we waarnemen is het resultaat van een zeer lange periode van evolutie.

Foto: Pieter van den Hooven
Door: Waarnemer W. v.d. Vliet

419

DE WINTERKONING

tekst en foto's Jozef De Beuckeleer

Al in mijn jeugd was ik geïnteresseerd in vogels en geabonneerd op het tijdschrift "De Wielewaal", (nu Natuurpunt). Ik keek altijd al met bewondering naar de foto's die daarin gepubliceerd werden, vaak van Marcel Verbruggen, een gerenommeerd fotograaf en cineast, die ook voor de toenmalige BRT werkte. Ik wist op dat ogenblik van fotografie net zoveel als een koe van saffraan eten weet, maar ik droomde ervan ook vogelfotografie te worden.

Ik kreeg het voor elkaar een om onderhoud met Verbruggen te hebben. Aldus kwam ik te weten wat een fotografische uitrusting kostte. Ik heb mijn planning toen ook maar noodgedwongen opgeborgen tot na mijn legerdienst (klas 1956). Na mijn afzwaaien ging ik de baan op als kermisfotograaf en verdiende aldus zelf mijn camera, plus een professionele Braun flitser. Mijn sterkste telelens was een 100 mm, echt wel het minimum om aan vogelfotografie te doen.

Mijn eerste doelwit moest dus wel een zeer tam vogeltje zijn. Ik had het geluk een nest van een winterkoninkje te ontdekken met jongen. Het bevond zich in het plafond van een open hok, waarvan het dak gevormd werd door mutsaard. Een afstandsbediening had ik op dat ogenblik nog niet (later zelf gebouwd met de onderdelen van de richtingaanwijzer van een Volkswagen, en als stroomverwekker een handdynamo. De oplossing was op mijn rug onder een fietszeiltje te gaan liggen. Door de opening waar normaal je hoofd te voorschijn komt, stak nu mijn lens en flitser naar buiten. Het vogeltje trok zich van deze komische omstandigheden niets aan en kwam ongestoord verder voederen. Bij aankomst zette het zich steeds op het zelfde takje (foto 1), wat een trilling in het nest gaf

en waarop de jongen prompt reageerden door te sperren. In een later stadium kwamen ze dan uit het nest hangen, om voedsel te bedelen (foto 2). Zowel de jongen als de ouders sluiten de ogen uit veiligheidsoverwegingen op het ogenblik dat het aas overgebeekt wordt (foto 3).

Foto vier is een nog recente opname, en zo formaatvullend genomen blijkt hoe prachtig getekend dit "klein duimpje" wel is.

Plaatselijke benamingen van het winterkoninkje zijn: keuntje, keuningske, keutertje, steuperke. Röyeté, te Luik en Verviers. Rout'let, in Belgisch Lotharingen. Rutlet te Fleurus. Covreu en couvreur, omdat het een nest met een overkapping maakt, te Luik. Moussët fureteur te Bomal, Izier, Tohogne, en in de Ardennen musse à haie (hij die in de hagen kruipt).

Wereldwijd bestaan er ongeveer 85 soorten winterkoninkjes. Daar zijn exemplaren bij tot 22 cm groot. In België en Nederland is de winterkoninkje een talrijk voorkomende broedvogel en standvogel. In het noorden van Europa is hij ten dele trekker, deels zwerver en standvogel. Vermoedelijke trekken de noordelijke winterkoninkjes door onze gewesten.

Het is een broedvogel van min of meer vochtig, humusrijk en dichtgroeiend kreupelhout. Hij wordt eveneens aangetroffen in licht eikenbos en langs bosranden. Opvallend is het minder verspreid voorkomen in sterk verstedelijkte gebieden. Op gunstige plaatsen kunnen hoge aantallen broedparen worden geteld, tot 110 per 100 ha. Net als bij de ijsvogel vallen er bij strenge winters veel slachtoffers. Het winterkoninkje voedt zich met rupsjes, kleine motten, dagvlinders,

snuitkevers, bladluizen, spinnetjes, wormpjes en mierenpoppen. De prooiën worden meestal op de grond, soms in de struiken en op tak en blad bemachtigd. Ook binnenshuis in stallen en op zolders kan men hem aantreffen. 's Winters kan men hem ook wel eens op de voederplank aantreffen.

Het nest vindt men op alle mogelijke, doch liefst op overdekte plaatsen en zelden hoger dan een drietal meter, zoals in hagen, houtmijten, houtstapels, in struikgewas, in jonge sparren of grove dennen, in klimop of kamperfoelieranken, in de wortels van omgewaaide bomen, in braamstruiken, varens en brandnetels, in een hoop bladeren door de wind opgewaaid, in de kant der grachten tussen het struweel of onder een steen, in een holle weg onder de uitspringende wortels, onder en tegen bruggen over het water, in muren en rotsholen, in holten van het getimmerte der boshutten, stallen en schuurtjes.

Persoonlijk heb ik meerdere malen een nest aangetroffen in de zak van een in een schuur vergeten vest.

Foto vijf laat een nest zien gemaakt in de holle ruimte van een opperold stuk voliëre draad, dat wel vlak boven mijn werkbank hing. Ik heb het slechts ontdekt door het gepiep van de jongen.

425

Al in mijn prilste jeugd heb ik kennis leren maken met het Klein Jantje, zoals bij ons het winterkoninkje ook genoemd wordt. Tijdens de vele wandeltochten met onze ouders buiten Maassluis werden wij er al op gewezen: "Luister, wat hoor je daar zingen, en kijk daar tussen het struikgewas, dat kleine bruine vogeltje met zijn parmantige rechtopstaande staartje dat als een muis tussen de rommel en takken rondkruipt waarbij hij een veelvuldig luid "terrrrt" laat horen, dat is nu een Klein Jantje". Wij leerden dus kijken en luisteren, maar ook ruiken van wat de natuur ons te bieden had. In die tijd hoorde je ook nog in de verte de koekoek en een enkele keer zag je hem op een paaltje zitten, maar meestal hoorde je hem alleen maar. Je wist dat dit bij de zomer hoorde.

Uiteraard wil ik wat meer vertellen over dit op één na kleinste vogeltje, groot 9,5 cm, van Europa. Het goudhaantje van 9 cm is nog iets kleiner. Winterkoninkjes hebben met maar liefst 41 ondersoorten een heel groot verspreidingsgebied en komen met uitzondering van het hoge noorden voor in Europa, Noord-Afrika, Voor-, Centraal- en Oost-Azië ten zuiden van de 55ste en ten noorden van de 25ste breedtegraad; Noord-Amerika, van de zuidwestpunt van Alaska tot Labrador.

Het winterkoninkje waarbij geen uiterlijke geslachtskenmerken waarneembaar zijn, is overwegend een standvogeltje. Ze komen voor in allerlei soorten bos, vooral rivierbossen, vochtige plaatsen met struikgewas, parken met onderbegroeiing en tuinen met voldoende dekking. De aanwezigheid van het winterkoninkje is veelal niet moeilijk vast te stellen en zeker niet in februari-juli wanneer hij volop zingt. Zijn zang bestaat uit een serie van schelle tonen en trillers, die onwaarschijnlijk luid klinken voor een dergelijk kleine vogel en die meestal vanaf een verhoogde zangpost worden voorgedragen.

Voor de voortplanting bouwt het mannetje meerdere nesten, de zogenaamde speelnesten, waarvan er één door het vrouwtje wordt bekleed en als broednest wordt ingericht. Een stevig kogelvormig bouwsel van mos, bladeren, grassen enz. en dan gevoerd met zachte veertjes. Meestal wordt het nest, dat de ingang opzij heeft, verstopt onder boomwortels, in klimopranken, muurgaten, schuurtjes maar ook in oude nesten van andere vogels. De 5-8 witachtige, roodgestippelde eieren worden door het popje in twee weken uitbroed. Het mannetje helpt het popje met het voeren van de jongen. De jongen vliegen na 15-18 dagen uit. Meestal zijn er twee broedsels per jaar.

Het voedsel bestaat hoofdzakelijk uit kleinere insecten in alle ontwikkelingsstadia en spinnetjes, in de winter vaak kleine zaden.

Doordat het vrij kleine vogeltjes zijn, hebben zij vaak meer van strenge winters te lijden dan andere soorten en in lange vorstperiodes is de sterfte soms groot. Na een periode van milde winters is de populatie echter weer snel op peil en we mogen hem op het ogenblik tot een van onze talrijkste broedvogels rekenen.

Foto: Winterkoninkje zie foto's op pagina 425

Koperwiek

Met een passende foto van onze wintergast de koperwiek, beëindigen wij het jaar 2010. Wat ik over het winterkoninkje schreef is niet het geval bij de koperwiek. Deze vogels broeden niet in onze streken. Het zijn karakteristieke broedvogels van de naaldbossen in Scandinavië. Ze zijn alleen in september tot mei in Nederland meestal in gezelschap van andere lijsters en de grotere kramsvogels die een grijze stuit en kop bezitten, vooral op de besdragende struiken in parken en tuinen te zien. Ook het geluid „tsjak-tsjak-tsjak” van de kramsvogel is duidelijk anders dan dat van de koperwiek.

Koperwieken komen in Europa hoofdzakelijk voor in de Boreale naaldboszone, en in lagere dichtheden nog noordelijker tot in de

dwergwilgzone langs de Arctische toendra's. Aan de zuidkant van het verspreidingsgebied is de verspreiding erg onregelmatig, in berggebieden strekt de verspreiding zich het sterkst uit in zuidelijke richting. Ze zijn als doortrekkende wintergasten vaak in grote aantallen te zien, zij trekken in zuidwestelijke tot zuidoostelijke richting weg vanuit de Fenno-Scandinavische broedgebieden. Er zijn terugmeldingen van geringde koperwieken uit Frankrijk en het Iberisch Schiereiland, Italië en de landen tot aan de Zwarte Zee en Syrië. Zij overwinteren in Midden- en Zuid-Europa. Nederland vormt ruwweg de noordgrens van het overwinteringsgebied, welke zich in vrijwel rechte lijn naar Noord-Griekenland uitstrekt.

Nu ik dit artikel eind oktober schrijf, worden op verschillende plaatsen in het gehele land koperwieken waargenomen, op de ene plaats wat meer dan op de andere. Velen blijven in Nederland overwinteren. Wanneer de winter echter te koud wordt, verlaten ze ons land weer en trekken verder naar het zuiden, of verplaatsen zich naar de stad, waar het warmer is.

Opvallend bij de koperwiek (lengte 21 cm) zijn de lichte wenkbrauwstrepen en uiteraard de roestbruine flanken. Jonge vogels zijn sterker gevlekt, het roestbruin aan de flanken is ook bleker. Tussen beide geslachten is er nauwelijks onderscheid waarneembaar.

De zang wordt voorgedragen van uit een hoge uitkijkpost en bestaat uit 4-5 fluitende, als "tru" klinkende tonen, gevolgd door zacht kwelende keelklanken. Karakteristiek tijdens de nachtelijke herfsttrek is een dun, langgerekt "tjeehhh".

Het nest is lijsterachtig en met gras gevoerd. Meestal ligt het op de grond of iets daarboven. De 4-6 eieren zijn groenachtig wit met bruinachtige vlekjes. Alleen het vrouwtje broedt. De broedduur is 12-14 dagen, zelden langer. De jongen verlaten gewoonlijk na 13-14 dagen het nest. Er zijn twee legfels per jaar.

Het voedsel bestaat in de broedtijd hoofdzakelijk uit wormen, insecten, daarnaast huisjesslakken, waarvan de schaal tegen grote stenen, de zogenaamde "smidse", kapotgeslagen wordt. Koperwieken treft men bij ons in de herfst regelmatig in groepjes aan op besdragende struiken. Duindoorn is erg gewild, maar ook de bessen van hulst, lijsterbes en kardinaalsmuts worden graag gegeten. Daarnaast is hij verzot op rottend fruit zoals appels e.d.

In Finland waar zeer veel koperwieken broeden, is een lichte afname geconstateerd, welke echter ook aan de natuurlijke variatie van aantallen toe te schrijven zou kunnen zijn. Er wordt echter geknaagd aan de oppervlakte Boreaal naaldbos, onder andere ten behoeve van commerciële houtkap, olie- en gaswinning. Heel jammer dat overal de natuur daarvoor moet wijken.

Tot slot wens ik u allen een fijne jaarwisseling en een vooral gezond en prima vogeljaar 2011 toe.

Door Ger Essenberg

Turdus iliacus (foto: Pieter van den Hooven)